

Europska mreža pravobranitelja za djecu

Ad hoc stajalište o Zaštiti prava djece pogođene oružanom agresijom Ruske Federacije na Ukrajinu

*Usvojeno na 28. Općoj skupštini ENOC-a, 20. rujna 2024., u Helsinkiju, u Finskoj

ENOC - Europska mreža pravobranitelja za djecu - izražava duboku zabrinutost zbog kontinuiranog masovnog kršenja prava djece iz Ukrajine od početka agresije Ruske Federacije na Ukrajinu 24. veljače 2022.

Oružana agresija Rusije na Ukrajinu uzrokovala je razorne ljudske gubitke, uključujući ubijanje i sakaćenje stotina djece, fizičko i seksualno nasilje, prisilno raseljavanje i deportaciju djece, ogromnu štetu i uništavanje domova i ključne infrastrukture stanovništva, uključujući bolnice i škole.

Rat je rezultirao tisućama civilnih žrtava - među kojima je gotovo dvije tisuće djece. Prijavljen je nestanak nekoliko tisuća djece. Prema podacima Ureda glavnog tužitelja Ukrajine, od početka potpune invazije ubijeno je 575 djece, a ozlijeđeno njih 1609. Prema podacima Ministarstva unutarnjih poslova Ukrajine, od početka potpune invazije, prijavljen je nestanak 1941 djeteta.

Sva djeca pogođena ratom u Ukrajini nalaze se u izrazito ranjivoj situaciji. Djeca koja žive na području crta bojišnice prisiljena su svakodnevno trpjeti izravne posljedice rata i patiti zbog nedostatka pitke vode, hrane, osnovnih lijekova i adekvatne zdravstvene skrbi, mnoga su prisiljena na život u oronulim stambenim zgradama bez grijanja, a nemaju ni pristup adekvatnoj zdravstvenoj skrbi i obrazovanju.

Djeca svjedoče smrti svojih najmilijih i žive u stalnom strahu od bombardiranja i granatiranja. Cijela generacija djece odrasta u uvjetima stalnog stresa i nesigurnosti. Time je nanesena ogromna šteta njihovom mentalnom zdravlju; milijuni ljudi pate od psihološke traume. Polovina mlađih tinejdžera ima problema sa spavanjem, a kod 1 od 5 tinejdžera javljaju se intruzivne misli i slike iz prošlosti (flashbackovi).¹

Strahote rata i humanitarna kriza uzrokovana ratom pogađaju i djecu koja su raseljena unutar Ukrajine, djecu koja su pronašla privremenu zaštitu u Europi, kao i nestalu djecu ili djecu koja su deportirana ili prisilno raseljena u Rusku Federaciju i Bjelorusiju.

¹ UNICEF-ovo [priopćenje za medije](#) od 13. svibnja 2024.

Prema ukrajinskom državnom [portalu „Djeca rata“](#), do danas je identificirano 19.546 deportirane djece, a samo 388 djece vratilo se u Ukrajinu. Postoje izvješća o tome da je prisilno preseljenoj ili deportiranoj ukrajinskoj djeci koja (privremeno) borave na ruskom teritoriju ili teritoriju Ukrajine koji je privremeno okupirala Rusija oduzeto ukrajinsko državljanstvo i da im se rusko državljanstvo dodjeljuje prema pojednostavljenom postupku. Postoje i izvješća o tome da ovu djecu posvajaju ruske obitelji, kao i o provedbi ruskih kurikuluma i vojne obuke u školama na ukrajinskom teritoriju koji je okupirala Rusija². Prema podacima koje je dostavio Ured glavnog tužitelja Ukrajine, pokrenuto je pet kaznenih postupaka zbog uključivanja petero maloljetnika u oružani sukob od strane pripadnika Oružanih snaga Ruske Federacije.

Gotovo polovina djece upisane u ukrajinske škole ne može uživo pohađati nastavu, dok gotovo milijun djece diljem zemlje uopće ne može pristupiti bilo kojem obliku obrazovanja uživo.³ Zbog nedostatka pristupa internetu, odgovarajućih tehničkih sredstava za online učenje, prekida u opskrbi električnom energijom zbog granatiranja ključne infrastrukture i nedostatka opremljenih učionica za djecu raseljenu unutar zemlje, mnoga djeca uopće ne mogu sudjelovati u obrazovnom procesu ili to čine neredovito.

Otprilike polovina djece izbjeglica iz Ukrajine koja su pronašla privremenu zaštitu u Europi, dakle gotovo milijun djece, u ovom trenutku nije upisano u škole u svojim zemljama domaćinima. Iako mnogi pristupaju ukrajinskom obrazovnom sustavu putem interneta, nedostaje im socijalna interakcija s vršnjacima.⁴ Ostali su bez svojih domova, nerijetko odvojeni od obitelji, posebno očeva, starije braće ili stričeva i ujaka.

ENOC se pridružuje Parlamentarnoj skupštini Vijeća Europe u naglašavanju da je ključno toj djeci osigurati obrazovanje i zdravstvenu zaštitu, uključujući podršku mentalnom zdravlju, prilagođenu njihovoj specifičnoj situaciji, kao i održavanje njihovih veza s vlastitim jezikom i kulturom, što će im olakšati povratak u Ukrajinu u budućnosti, uzimajući u obzir najbolji interes djeteta.⁵

ENOC je 24. lipnja 2022. izdao [stajalište](#) o *Zaštiti prava djece koja bježe od rata u Ukrajini*. Stajalište sadržava provedive i detaljne preporuke za zaštitu prava djece koja dolaze iz Ukrajine u druge europske zemlje. Mnoge od tih preporuka tek treba provesti.

Svako dijete ima pravo na život, pravo na siguran život, pristup hrani, vodi, smještaju, obrazovanju i odgovarajućoj zdravstvenoj zaštiti. Rat koji se i dalje vodi i

² Odbor za prava djeteta, [Zaključna zapažanja](#) o kombiniranom šestom i sedmom periodičnom izvješću Ruske Federacije od 1. ožujka 2024. CRC/C/RUS/CO/6-7, str. 45.

³ UNICEF-ovo [priopćenje za medije](#) od 13. svibnja 2024.

⁴ UNICEF-ovo [priopćenje za medije](#) od 12. lipnja 2024.

⁵ Rezolucija Parlamentarne skupštine Vijeća Europe [Rezolucija br. 2529 \(2024\)](#) o položaju djece Ukrajine, str. 4.

humanitarna kriza uzrokovana ratom predstavljaju kršenje svih tih prava, uzrokujući dramatičan gubitak nevinih života, raseljavanje i traumu za nezamislivo velik broj djece.

Pozivamo Rusku Federaciju na žurno davanje prednosti sigurnosti i dobrobiti djece, poštovanje međunarodnog humanitarnog prava i okončanje teških povreda prava djece, koje uključuju ubijanje i sakaćenje djece.

Pozivamo sve uključene strane i međunarodnu zajednicu da odmah poduzmu mjere za spašavanje života i zaštitu prava ukrajinske djece te da osiguraju zadovoljavanje njihovih potreba u svim područjima.